

Brańszczyk wymienia piece

→ str. 6

KURIER

Gminy Brańszczyk

PISMO BEZPŁATNE • MIESIĘCZNIK • NAKŁAD: 1500 EGZ.

GRUDZIEŃ 2019 (NR 4)

Pomódlmy się w Noc Betlejemską

Coraz więcej, szybciej, pośpiesznie, nerwowo ... Zagonieni czasem zagubieni w codzienności – dokąd zmierzamy?

POMÓDLMY SIĘ W NOC BETLEJEMSKĄ,

W noc szczęśliwego rozwiązania – By wszystko się nam rozplątało, Węzły, konflikty, powikłania. Aby się wszystkie trudne sprawy Porozkręcały jak supełki – Własne ambicje i urazy Zaczęły śmieszyć jak kukielki

✦ (KS. JAN TWARDOWSKI, „POMÓDLMY SIĘ W NOC BETLEJEMSKĄ”)

Jest taki wieczór, taka noc, gdy wszystko cichnie. I my się zatrzymujemy. Bóg się rodzi. Pójdźmy wszyscy do stajenki. Jest taki dzień, w którym gasną wszystkie spory i w którym wszyscy wszystkim ślą życzenia. I ja pragnę to uczynić. Chciałbym życzyć,

abyśmy umieli dobrze odczytać tajemnicę Betlejemskiego cudu i powrócić do źródeł naszej wiary i nadziei. Postarajmy się oddzielić to, co tylko pozornie ważne od istoty i sensu naszego życia.

Jest właściwa chwila, by w gąszczu pogmatwanych codziennych spraw i problemów znaleźć światło naszej gwiazdy, która powinna wyznaczać nam drogę w życiu indywidualnym, w rodzinach i w życiu publicznym, w Ojczyźnie.

Święta Bożego Narodzenia i nadchodzący Nowy Rok to czas, w którym podsumowujemy to, co już za nami i kierujemy spojrzenia ku przyszłości. Jaka ona będzie?

Nade wszystko życzę zdrowia, wzajemnej życzliwości, „dobrego bytu” oraz mocnej wiary, że to, co dotąd się nie udało, można zmienić – we własnym życiu i wokół nas. Niech nie będzie wśród nas nikogo, kto traci nadzieję.

Wątpiącym, smutnym, samotnym, cierpiącym i potrzebującym naszego wsparcia musimy pośpieszyć z pomocą. Docenimy to, czym Bóg nas obdarzył, a świat nas otaczający starajmy się czynić lepszym na Jego chwałę i nasz ludzki pożytek.

Niech w 2020 roku spełnią się wszystkie szlachetne plany i dążenia dobre dla nas, naszych rodzin, naszej Ojczyzny i świata.

Wigilia i Święta Bożego Narodzenia łączą się w naszej polskiej

chrześcijańskiej tradycji ze śpiewaniem kolęd. Tak jak nasi ojcowie, śpiewaliśmy je zawsze w gronie rodzinnym, wśród najbliższych, przy wigilijnym stole i w kościele. Dzięki odzyskanej wolności znowu śpiewamy pieśni o narodzeniu Dzieciątka także w miejscach bardziej publicznych – we wspólnotach, w których

przyszło nam żyć, działać, pracować.

Niech Bóg, który „porzucił szczęście swoje i wszedł między lud ukochany” błogosławi wszystkim rodzinom, które otworzyły dla Niego szeroko drzwi swoich domów, a z naszych wdzięcznych serc niech popłyną radośnie wspaniałe słowa wzruszających kolęd.

Wnioski do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

→ 2

Ukończono plac do rekreacji w Porębie

→ 3

Zawołani po imieniu

→ 4

Oświetlenie uliczne w 2019 roku

→ 4

Tło historyczne kapliczki dworskiej

→ 5

Konferencja pt. „Centra Usług Społecznych – Nowa Jakość Polityki Społecznej”

Wójt Gminy Brańszczyk Wiesław Przybylski na zaproszenie prezydenta Andrzeja Dudy i Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Marleny Małąg, uczestniczył w konferencji pt. „Centra Usług Społecznych – Nowa Jakość Polityki Społecznej”. Spotkanie odbyło się 11 grudnia w Pałacu Prezydenckim i inaugurowało powstały z inicjatywy Pana Prezydenta Andrzeja Dudy, program Centrum Usług Społecznych, który wejdzie w życie 1 stycznia 2020 r.

WNIOSKI DO MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

NIEPODLEGŁA – ORGANIZACJA WYDARZEŃ KULTURALNYCH ZWIĄZANYCH Z ROCZNICĄ ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI PT. ŚPIEWAMY DLA NIEPODLEGŁEJ

Kwota wnioskowana: 56 057,00 zł
Wkład własny: 9 893,00 zł

Projekt „Śpiewamy dla Niepodległej”, którego celem jest uroczyste uczczenie 102. rocznicy odzyskania przez Polskę Niepodległości, będzie obejmował 6 wydarzeń kulturalnych realizowanych w okresie od 6 do 11 listopada 2020 r. Projekt będzie realizowany przez Gminny Dom Kultury w Brańszczyku wraz z innymi partnerami i skierowany będzie do wszystkich mieszkańców Gminy i terenów sąsiednich, aby wspólne świętowanie wzmocniło poczucie wspólnoty i tożsamości. Program został przygotowany w taki sposób, aby przekazać wiedzę o historycznych wydarzeniach oraz budować pamięć o bohaterskich czynach i postaciach tamtego okresu.

INFRASTRUKTURA KULTURY – ADAPTACJA BUDYNKU REMIZY OSP W TRZCIANCE NA LOKALNE MIEJSCE SPOTKAŃ KULTURALNYCH

Kwota wnioskowana: 694 621,68 zł
Wkład własny: 164 028,11 zł

Podstawowym celem ww. projektu jest zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do kultury, stworzenie możliwości podnoszenia swoich umiejętności i rozwoju talentu, poprzez

udział w zajęciach warsztatowych. W obiekcie będzie znajdować się Izba Pamięci, aby propagować tradycję i historię lokalną. Konieczność uruchomienia inwestycji determinowana jest obecnym stanem technicznym obiektu. Projekt realizowany będzie do 30.11.2020 r.

GROBY I CMENTARZE WOJENNE W KRAJU – REMONT MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ W MĘKALINACH

Kwota wnioskowana: 37 392,00 zł
Wkład własny: 9 348,00 zł

Inicjatywa ma za zadanie chronić miejsce pamięci lokalnej historii - mogiły rodziny zamordowanej podczas II wojny światowej. W ramach zadania zaplanowano wykonanie prac remontowych i restauracyjnych oraz zagospodarowanie terenu. Zadanie jest konieczne do realizacji ze względu na zły stan techniczny mogiły. Dalsze zaniechanie prac restauracyjnych może doprowadzić do całkowitego zniszczenia miejsca. Rezultatem projektu będzie rozpowszechnienie wiedzy o wydarzeniu na skalę regionalną.

INFRASTRUKTURA DOMÓW KULTURY – BUDOWA SIEDZIBY DOMU KULTURY W BRAŃSZCZYKU

Kwota wnioskowana: 304 056,00 zł
Wkład własny: 76 014,00 zł

Zadanie polega na opracowaniu dokumentacji technicznej niezbędnej do rozpoczęcia inwestycji polegającej na budowie Domu Kultury w Brańszczyku. Konieczność uruchomienia

inwestycji determinowana jest obecnym stanem technicznym i lokalowym obiektu. Gminny Dom Kultury to główna placówka kulturalna w gminie, dlatego jest to zadanie priorytetowe i konieczne do realizacji. Zlecenie opracowania dokumentacji projektowej zostanie poprzedzone przygotowaniem przetargów.

KULTURA LUDOWA I TRADYCYJNA – MISTRZ TRADYCJI WARSZTATY SEROWARSKIE

Kwota wnioskowana: 19 552,00 zł
Wkład własny: 6 788,00 zł

Warsztaty pomogą w wspieraniu rozwoju w zakresie serowarstwa poprzez podnoszenie wiedzy i umiejętności w obszarze lokalnego przetwórstwa na Kurpiach. Dzięki uruchomieniu realizacji zadania uczestnicy warsztatów otrzymają niezbędną wiedzę i umiejętności praktyczne z zakresu serowarstwa. Rezultatem zadania będzie przekazanie wiedzy o lokalnej tradycji serowarskiej i podtrzymanie wiedzy o tym zawodzie.

KULTURA DOSTĘPNA – DOSTĘP DO KULTURY SZANSĄ NA ROZWÓJ MIESZKAŃCÓW GMINY BRAŃSZCZYK

Kwota wnioskowana: 76 063,00 zł
Wkład własny: 19 016,00 zł

Zasadniczym celem tego programu jest ułatwienie dostępu do kultury i budowania trwałej więzi między odbiorcami sztuki a placówkami kulturalno-artystycznymi, oraz zwiększenie zainteresowania ofertą kulturalną o znaczeniu narodowym.

Centra Usług Społecznych mają ułatwić gminom świadczenie różnego rodzaju usług społecznych dostosowanych do potrzeb lokalnych społeczności. Wsparcie ma być kierowane zarówno do ogółu mieszkańców, jak i do grup społecznych o szczególnych potrzebach, w tym m.in. do rodzin wielodzietnych, osób starszych i niepełnosprawnych.

Samorządom będzie łatwiej w nowoczesny sposób wspierać lokalną społeczność. Ma to stanowić nową formułę relacji pomiędzy samorządem a obywatelami. Istotne jest, że ustawa nie nakłada obowiązku utworzenia CUS, a jedynie przewiduje taką możliwość.

Ustawa o realizowaniu usług społecznych zawiera elastyczne rozwiązania i jeśli gmina uzna, że pomoże jej realizować zadania z zakresu pomocy społecznej,

to może jej przepisy zastosować zgodnie ze swoimi potrzebami.

Konferencja miała zachęcić obecnych podczas spotkania samorządowców do udziału w konkursie. Będzie to konkurs, który będzie pomagał organizować Centra Usług Społecznych. Na realizację zadań przewidziano około 100 mln złotych. Gminy będą mogły zgłaszać wnioski w tym zakresie, starając się o specjalne fundusze na organizację Centrów Usług Społecznych. Nabór wniosków ruszy w styczniu 2020 roku i potrwa do końca lutego. Następnie dokumenty zostaną poddane ocenie merytorycznej (do końca kwietnia), po czym wraz z końcem lipca ma się zakończyć etap negocjacji projektów. Pierwsze umowy o dofinansowanie mają zostać podpisane w sierpniu 2020 roku.

Ukończono plac do rekreacji w Porębie

W dniu 30 listopada 2019r. oficjalnie dokonano odbioru technicznego i zakończono prace inwestycji pn. „Placu do rekreacji w pobliżu Kościoła w Porębie”. Prace zostały wykonane z wielką starannością i naciskiem na jakość.

Nowy plac w Porębie

Podczas budowy zastosowano technologię i metody tradycyjne, ale z dbałością o najlepszy dobór materiałów. Pod warstwami nośnymi została wykonana sieć drenaży, a powierzchnia kostki betonowej została ułożona w odpowiednich nachyleniach, co pozwoli na sprawne odprowadzenie i nie gromadzenie się wody deszczowej.

Zamontowane na placu elementy małej architektury cieszą oczy i dają wytchnienie, a odpowiednio dobrane i ustawione latarnie LED komfortowo

oświetlają teren i dodają klimatycznego akcentu inwestycji z dodatkowym plusem niskiego zużycia energii.

Dzięki sprawnemu przeprowadzeniu całego procesu, atrakcyjności wyglądu i łatwemu dostępowi plac zachęca każdego mieszkańca i gościa do jego odwiedzenia.

Efektu dopełniają świąteczne iluminacje głównej ulicy, które w tym roku po raz pierwszy zostały wykonane w Porębie i Białymblocie.

OGŁOSZENIE

o godzinach pracy Urzędu Gminy w Brańszczyku od stycznia 2020 r.

Uprzejmie informuję, że **od dnia 2 stycznia 2020 roku** dni i godziny pracy Urzędu Gminy w Brańszczyku są następujące:

poniedziałek: **9.00 – 18.00**

wtorek – czwartek: **8.00 – 16.00**

piątek: **8.00 – 15.00**

Wójt Gminy od stycznia 2020 roku przyjmuje interesantów w ramach skarg i wniosków w poniedziałki w godz.: 16.00 – 18.00.

Wójt Gminy

prof. dr hab. Wiesław Przybylski

Zawołani po imieniu

W dniu 24 listopada 2019 roku w Ośrodku Nadrzecze w Broku odbył się I Zjazd Rodzin projektu „Zawołani po imieniu” realizowanego wspólnie przez Wiceministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego prof. Magdaleny Gawin oraz Instytut Pileckiego.

W czasie spotkania, które było podsumowaniem dotychczasowych działań związanych z projektem, rodzinom upamiętnionych wręczono pamiątkowe odznaki, a pozostałym osobom zaangażowanym w projekt wręczono pamiątkowe podziękowania.

Projekt dotyczy upamiętnienia Polaków zamordowanych za pomoc niesioną Żydom w czasie okupacji niemieckiej. W 2019 roku odbyło się osiem takich upamiętnień w tym 9 czerwca w miejscowości Poręba-Kocęby na terenie naszej gminy. Materialnym znakiem upamiętnienia jest tablica z inskrypcją

w językach polskim i angielskim umieszczona na kamieniu. Stanowi ona trwały element krajobrazu upamiętniający bohaterów minionych wydarzeń. Zachętą do poznania historii, która wydarzyła się w danym miejscu, jest znajdujący się na tablicy kod QR odsyłający do artykułu opisującego tamte wydarzenia.

Pamięć o tych, którzy wykazali się heroizmem w obliczu niemieckiego terroru, jest pielęgnowana we wspomnieniach rodzin, często jednak ich historie nie są znane ogółowi społeczeństwa. Dlatego ważną częścią projektu jest współpraca z władzami samorządu terytorialnego

i przedstawicielami miejscowej społeczności.

W trakcie spotkania odbyły się również warsztaty dla rodzin oraz spotkanie przedstawicieli władz lokalnych. W spotkaniu tym brał również udział Wójt Gminy Brańszczyk Wiesław Przybylski. Owocem spotkania są ustalenia dotyczące dalszej współpracy nad utrwaleniem osiągnięć projektu oraz jego utrwalenia w poprzez włączenie tych upamiętnień do tradycji lokalnej społeczności (program nauczania historii, warsztaty z młodzieżą, kolejne rocznice upamiętnień itp.).

IN

Z dziejów samorządu gminnego i administracji Gminy Brańszczyk - przed i po odzyskaniu niepodległości przez Polskę (cz. II)

Wizję prekursorów samorządności w II Rzeczypospolitej przedstawił Józef Zawadzki w artykule *Przyszłość samorządu w Polsce*, w którym napisał:

Nadchodzi jednak chwila, kiedy wewnętrzna siła potarga te obce formy i obce zastrzeżenia. Płyną ograniczenia, jak bańka mydlana, a uwolniona myśl polska, zgodnie ze swymi najpiękniejszymi tradycjami, stworzy istotny samorząd. Czem on ma być, ku czemu dążyć? Ma on być zespołem wolnych i równych obywateli, pracujących wspólnie nad szczęściem własnym i szczęściem gminy, a tym samym nad pomyślnością całej ojczyzny. Podporządkowany tylko prawom ogólnego szczęścia narodu, musi mieć wszystkie prawa i obowiązki zmierzające ku temu celowi.

Im mniejszą będzie ingerencja państwa, im większe będą prawa gmin poszczególnych do stanowienia o swoich potrzebach i swoich prawach, tem będzie państwo silniejsze i bardziej spoiste.

Im więcej państwo da praw i obowiązków gminie, tem więcej osiągnie pomyślności i tem więcej uprości swoje zadania.

Gmina winna rządzić się sama, bez krępujących więzów, bez zbytnich ograniczeń. Dać jej trzeba oprawę z ram niezbyt ścisłych tak przystosowanych, aby utrzymały formę, spoić ją zaś z innymi elementem ogólnych obowiązków względem ojczyzny.

Wszystko, co życie stanowi, wszystko, co dąży do wyrównania sprzeczności, winno stać się atrybutem gminy. Ona to winna objąć w swe władanie zdrowie moralne i fizyczne ludu, ona dbać winna o rozwój jego kultury, ona mieć pieczę nad wszystkimi przejawami życia gospodarczego.

Gmina powinna objąć całość naszego życia w swe najzupełniejsze posiadanie. Rządzić się winna sama przez najlepszych swych synów, powołanych do tego wolą wszystkich obywateli. A że jest tylko częścią całości gmachu państwa, łączyć się winna przez swych wybrańców z innymi sąsiednimi gminami, które te same cele mając na oku, stanowią

winny w zjazdach periodycznych o sprawach dotyczących powiatu i ziemi.

Dekret naczelnika państwa Józefa Piłsudskiego z dnia 27 listopada 1918 r. o utworzeniu rad gminnych na obszarze b. Królestwa Kongresowego stanowił, że w każdej gminie tworzy się rady gminne składające się z wójta oraz 12 członków wybieranych w tajnym głosowaniu przez zgromadzenie gminne na trzyletnie kadencje (dla porównania, dziś najmniejsze rady gminne liczą sobie 15 członków). Główną instytucją gminy było zgromadzenie gminne, w którym mogli uczestniczyć wszyscy pełnoletni mieszkańcy gminy bez względu na stan majątkowy. Raz w roku rada gminy przedstawiała wyniki swej działalności na forum gminnym.

Zarządzenia dotyczące wyborów wójta, radnych i sołtysów wydawał starosta powiatowy. Zebranie gminne wybierało dwóch kandydatów na wójta. Pierwszego na liście starosta zwykle mianował wójtem, drugiego podwójcem. Kandydaci musieli mieć dobre opinie z posterunku policji. Starosta zatwierdzał (lub nie) wybranych wójtów oraz sołtysów i przed nim składali oni przysięgę służbową. Tu warto zaznaczyć, że w owym czasie starosta reprezentował rząd w terenie i sprawował nadzór nad gminą. Natomiast we współczesnym prawie i ustroju samorządowym starosta nie ma żadnego zwierzchnictwa nad gminą i wójtem. Może i powinien dla dobra mieszkańców współpracować z gminami na terenie powiatu.

Wójt reprezentował gminę, zawierał umowy w jej imieniu, wypełniał zadanie zlecone przez władze zwierzchnie. Nie pracował codziennie w urzędzie, był tam w razie potrzeby. Jego uposażenie z kasy gminnej należało do najniższych wynagrodzeń pracowników gminnych. Wójt posiadał najczęściej gospodarstwo rolne i to ono było podstawą jego dochodów.

Wójt miał do pomocy aparat urzędniczy w urzędzie » 7

Oświetlenie uliczne w 2019 roku

Gmina Brańszczyk zrealizowała zadanie pod nazwą „Budowa przyłącza napowietrznego oświetlenia ulicznego w miejscowości Brańszczyk, ul. Nakieł”. Prace wykonywane były przez firmę P.U.H.P. ENERGOL Małgorzata Kruk z Nowej Wsi w terminie od 14.10.2019 r. do 13.11.2019 r. Zostało wykonane przyłącze oświetlenia ulicznego nN – 0,23 kV wraz z elektroenergetycznymi

stanowiskami słupowymi, zamontowano 17 opraw oświetlenia ulicznego LED wraz z niezbędnym osprzętem.

W ramach środków Funduszu Sołeckiego wymieniono 2 istniejące oprawy na oprawy typu LED oraz zamontowano 10 opraw oświetlenia ulicznego wraz z niezbędnym osprzętem, zgodnie z wnioskami złożonymi przez sołtysów.

Ponadto na wniosek mieszkańców Gmina Brańszczyk od stycznia 2019 r. dokonała montażu 14 opraw oświetlenia ulicznego typu LED oraz wymiany 25 opraw oświetlenia ulicznego na oprawy typu LED w celu zmniejszenia zużycia energii.

Realizacja zadań związanych z oświetleniem ulicznym w znaczącym stopniu wpłynęła na poprawę bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców.

Tło historyczne kapliczki dworskiej w Brańszczyku

Tereny Brańszczyka i okolic od najdawniejszych czasów nękane były najazdami sąsiednich ludów. Już w początkach XIII wieku w dawnym Brańsku mieściła się komora celna, kasztelania i prawdopodobnie gród obronny. Mieszkańcy osady stawiali czoła najazdom Litwinów, Rusinów, Prusów i Jadźwingów. Stanowili przyczółek na ziemi mazowieckiej, bronili terenów chrześcijańskiej Polski.

W kolejnych wiekach, choć znaczenie Brańszczyka zmalało, to nadal na tej ziemi mieszkali dzielni ludzie ceniący sobie wolność. Pośród nich były wybitne jednostki o cechach przywódczych, które same potrafiły stanąć do walki i zachęcić innych dowodząc oddziałami broniącymi polskiego jestestwa. Można dowiedzieć się o tym z zapisów historycznych, a nawet z powieści wielkich ojców literatury polskiej, którzy umieszczali swe sceny na terenach zamieszkałych przez dzielnych Kurpiów.

W „Potopie” Henryka Sienkiewicza czytamy jak Kmicic „w Brańszczyku zniósł ze szczeniem trzysta koni wysłanych na podjazd”. Do bohaterów tych można zaliczyć pułkownika Augustyna Zawadzkiego, naddzierżawcę ekonomii brańszczykowskiej, który był dowódcą oddziału biorącego udział w Insurekcji Kościuszkowskiej i wyprawie napoleońskiej na Rosję; Romualda Bartolda dzierżawcę folwarku Brańszczyk, który utworzył i uposażył trzystu osobowy oddział konny walczący w Powstaniu Listopadowym; Macieja Łapińskiego rybaka z Brańszczyka dowódcę partii walczącej w powstaniu styczniowym; proboszcza brańszczykowskiego ks. Bonifacego Ostrzykowskiego człowieka wielu talentów, który słowem i czynem wspierał powstańców listopadowych i styczniowych; członków rodzin Rapackich, Rudzkich, Byczyńskich, Bitnerów, związanych z dworem brańszczykowskim, walczących o wolną Polskę.

Powyższy długi wstęp ma na celu przybliżyć chwalebny postawę dumnych ze swego pochodzenia mieszkańców Brańszczyka, orędowników polskości zasługujących na pamięć i trwałe, materialny ślad w przestrzeni publicznej.

Wojenne zawieruchy, wpływający czas pozbawiły nas trwałych śladów dawnych wydarzeń. Jednym z niewielu jest kapliczka na wyspie dworskiego stawu

młyńskiego. Staw ten istniał od wieków, stanowił rezerwuuar wody potrzebnej do napędzania koła młyńskiego. Kiedy natomiast powstała kapliczka?

Ze źródeł kroniki parafialnej można się dowiedzieć, iż po śmierci dziedzica Adolfa Rudzkiego (ojca) w 1899 roku jego majątek przejął Adolf Rudzki (syn). Zapewne nowy gospodarz wprowadzał zmiany w majątku i według własnego uznania kształtował najbliższe otoczenie dworu. Około 1900 roku kazał wykarczować część starego sadu i w miejscu tym założył piękny park angielski. Sprowadzanie roślin i zagospodarowywanie nowego miejsca z pewnością trwało kilka lat. W 1908 roku park wzbogacił się o kapliczkę Matki Bożej posadowioną pośród wód stawu, na wzniesieniu do którego prowadziła grobla.

Kapliczka była elementem upiększającym staw, lecz nie tylko. Inskrypcja wryta na kamieniu brzmi „O Maryjo matko miłości zachowaj w opiece swojej 1908”. Tę prośbę skierowaną do Matki Bożej można potraktować bardzo szeroko. W czasach współczesnych krąży legenda, która mówi, iż figura ufundowana była przez dziedzica jako wotum wdzięczności za cudowne uzdrowienie jednej z jego córek. Jednak dokumenty czy najstarsi mieszkańcy Brańszczyka tego faktu nie potwierdzają. Zapewne wryta inskrypcja też w bardziej wymowny sposób sugerowałaby powyższą hipotezę.

Tak więc poza znaczeniem zdobniczym, religijnym, co kapliczka mogła wyrażać jeszcze? Mogła być miejscem zadumy nad losem kolejnych pokoleń Polaków czekających na odrodzenie się ojczyzny. Jaki inny pomnik mógł być hołdem dla bohaterów zrywów narodowościowych, powstań, w jaki sposób można było wyrazić tęsknotę za wolną ojczyzną spętana kajdanami trzech zaborców?

Jedyny świecki pomnik w Brańszczyku w tamtych latach

znajdował się w centrum miejscowości, wystawiony był na cześć cara z nakazu władz rosyjskich.

Wiele faktów przemawia za tym, iż rodzinie dziedziców Rudzkich bliskie były sprawy polskie. Adolf Rudzki (ojciec) będąc jeszcze dzierżawcą folwarku proboszczowskiego, podczas Powstania Styczniowego czerpał z dzielnej postawy wuja swej żony ks. Bonifacego Ostrzykowskiego. Widział cierpienie powstańców leczonych przez opiekunkę Anielę Łepkowską we dworze Rapackich, którego stał się dzierżawcą, a następnie właścicielem. Słyszał o robotnikach dworskich walczących w powstańczych partyjach. Zapewne gdy kupił w 1879 roku folwark i dwór brańszczykowski miał na uwadze dzielną postawę swych poprzedników Augustyna Zawadzkiego, Romualda Bartolda, czy Bronisława Deskura, kuzyna męża Konstancji z domu Rapackiej.

Można się domyślać, iż w pięknym otoczeniu parku, stawu

i kapliczki odbywały się rozmowy gości dziedzica na tematy gospodarcze, społeczne jak również polityczne. Spośród znamiennych gości warto wymienić Stanisława Pomian Srzednickiego, pierwszego prezesa Sądu Najwyższego, który był szwagrem Adolfa Rudzkiego (ojca), Jana Wedla, przedsiębiorcę cukiernika, z lat późniejszych generała Ryszarda Bitnera, księdza Stefana Wyszynskiego, przyszłego kardynała, Prymasa Polski.

Fundator kapliczki Adolf Rudzki był patriotą, także filantropem działającym na rzecz lokalnego środowiska, członkiem wielu komitetów i stowarzyszeń, darczyńcą dla kościoła brańszczykowskiego. Był też budowniczym kamiennego bruku przez wieś, mostu na strudze, współzałożycielem Ochotniczej Straży Pożarnej, postępowym rolnikiem i przedsiębiorcą.

Kapliczka Adolfa Rudzkiego jest także symbolem kolejnych pokoleń tej rodziny wyrosłych w duchu wiary, patriotyzmu

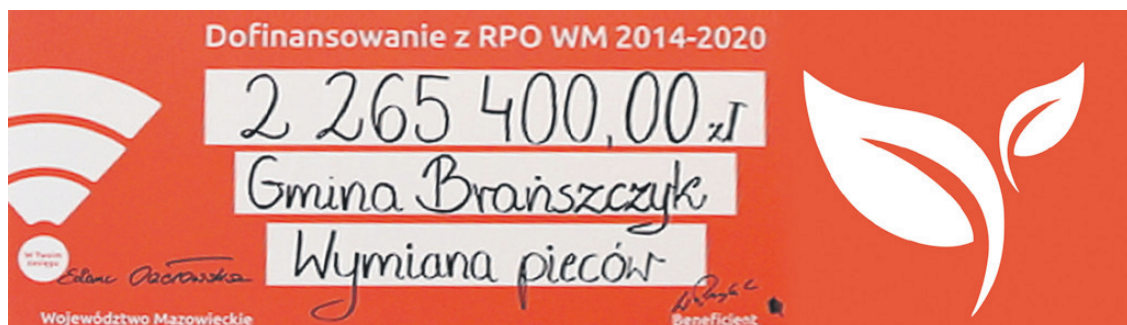
i pracy na rzecz drugiego człowieka. Dobre wychowanie i staranne wykształcenie pozwoliły najstarszej córce, Mari Anieli wyjść za mąż za adwokata Kazimierza Żołędziowskiego, z którym miała dwóch synów (starszy, Bohdan został zamordowany w Stutthofie); średnia, Irena Zofia poślubiła lekarza radiologa Mirosława Zaleskiego, mieli dwóch synów i córkę (najstarszy syn Tadeusz zginął walcząc w Powstaniu Warszawskim); najmłodsza córka, Leonia panna po śmierci ojca w 1927 roku poświęciła się prowadzeniu podupadającego majątku, jednocześnie prężnie działała dla dobra lokalnej wspólnoty.

Szczególnie ukochana przez młodzież z uporem siłaczki z noweli Stefana Żeromskiego podjęła trud pracy społeczno-wychowawczej, organizowała różnego rodzaju kursy i szkolenia. Założyła „Stowarzyszenie młodzieży żeńskiej i męskiej” zrzeszające młodzież z Brańszczyka i okolic. Niestety los się z nią obszedł okrutnie, wojna zniszczyła » 6

Staw dworski, okres międzywojenny

Brańszczyk wymienia piece

Gmina Brańszczyk pozyskała 2 mln 265 tys. 400 zł. na projekt ograniczenia zanieczyszczeń powietrza na jej terenie. Dzięki dofinansowaniu mieszkańcy gminy Brańszczyk będą mogli wymienić swoje stare piece węglowe na

bardziej ekologiczne. Projekt zakłada ich wymianę w 107 budynkach mieszkalnych, a także instalację automatycznych kotłów na biomasę, olej i gaz w budynku Urzędu Gminy oraz Domu Kultury. Powinno się to przyczynić

do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i pyłów do atmosfery oraz poprawić jakość powietrza w gminie. Całkowita wartość projektu wynosi 2 mln 478 tys. 241 zł.

IN

5 » dwór i gospodarstwo, to co pozostało zagarnęły władze komunistyczne, wypędzając ostatnią dziedziczkę i jej matkę z zakazem zbliżania się do majątku na odległość 50 km.

Znalazły schronienie w Warszawie, otrzymując wsparcie rodziny i dawnych znajomych. Leonia Rudzka mimo dobrego wykształcenia, znajomości języków obcych, miała problemy ze znalezieniem pracy ze względu na swe pochodzenie. Żyła w niedostatku, a mimo to poświęcała się dla ludzi bardziej potrzebujących od niej, nawiązała ścisły kontakt z zakładem dla ociemniałych w Laskach, pracowała z niewidomymi, bardzo ceniła sobie współpracę i przyjaźń z Matką Różą Czacką, założycielką Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża oraz Towarzystwa Opieki nad

Ociemniałymi. Damy brańszczykowskiego dworu powróciły do swych okolic dopiero po śmierci, Maria Rudzka z domu Poths w 1973 roku, jej córka Leonia Rudzka w 1991 roku.

Od 1945 roku losy resztówki dworskiej, parku i kapliczki zależały od nowych przypadkowych ludzi. Jednym z pomysłów było utworzenie w pałacyku siedziby zespołu pieśni i tańca „Mazowsze”. Niekorzystny rozkład pomieszczeń spowodował odstępnie od takiego planu. Do domu trafili ludzie potrzebujący pomocy, osoby chore, bezdomne, inwalidzi wojenni. Tak zwany przytułek w 1970 roku został powiększony o nowe budynki i stał się Państwowym Domem Pomocy Społecznej. Dworski park utracił swój dawny blask, kapliczka znalazła się poza ogrodzeniem domu i odchodziła powoli

w zapomnienie. Zdobiły ją tylko dziko rosnące paprocie, pałki wodne i z roku na rok coraz większe olsze. Co kilkanaście lat ktoś pomalował cynową figurę Matki Bożej kolejną warstwą farby, aby relikwiarz dawnej epoki choć na krótko rozjaśnił się pośród zieleni.

Większe zmiany w otoczeniu figury nastąpiły w początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Urząd gminy pozyskał środki na rekultywację stawu w ramach odnowy małych zbiorników retencyjnych. W 1991 roku odbyło się uroczyste poświęcenie nowej inwestycji, która stała się miejscem rekreacji dla ogółu mieszkańców. Projekt odbiegał od dawnych założeń, staw został bardziej wyciągnięty na wschód, do kapliczki nie prowadzi grobla, lecz drewniany most na betonowych kręgach. Sama kapliczka nie przeszła gruntownej renowacji, gdyż

dyscyplina finansowa obejmująca pozyskane środki na to nie pozwalała.

Przez kilka lat nad stawem odbywały się uroczystości gminne i powiatowe, mieszkańcy korzystali z tego miejsca, władze samorządowe otrzymywały podziękowania i gratulacje za zrealizowanie ciekawej i potrzebnej inwestycji. Zabrakło jednak przywołania pamięci dawnych właścicieli tego miejsca i podania do wiadomości ich nazwiska wszystkim odwiedzającym ten urokliwy zakątek Brańszczyka.

W ścianę pałacyku wmurowana została tablica upamiętniająca Jana Rutkowskiego. powojennego kierownika Państwowego Domu Opieki dla Dorosłych w Brańszczyku, o dziedzicu Adolfie Rudzkim mało kto pamiętał. W kolejnych latach brak należytej pielęgnacji zbiornika i jego otoczenia znowu uczynił miejsce zapomnianym i opuszczonym, w bliskim sąsiedztwie powstał skansen, nowe miejsce gdzie przeniesione zostały obchody lokalnych uroczystości. Upływający czas, czynniki atmosferyczne spowodowały uszczerbki na wiekowej kapliczce i jej otoczeniu.

Jedną z propozycji ratowania dziedzictwa historycznego naszych okolic może być utworzenie parku etnograficzno-przyrodniczego. Istniejący skansen imienia Marii Żywirskiej można powiększyć o część niezagospodarowanego terenu przyległego do Domu Pomocy Społecznej, gdzie do chwili obecnej rosną drzewa z dawnego parku dworskiego m.in. miłorząb i sosna czarna. Od Starostwa Powiatowego w Wyszkowie można przejąć w użytkowanie staw z kapliczką

na wyspie, posadzić rośliny wodne, błotne i bagienne charakterystyczne dla naszych nadbużańskich terenów, wyeksponować odnowioną figurę Madonny. Ten element małej architektury sakralnej jakże bliski był patronce skansenu etnografce Marii Żywirskiej.

Podstawę figury stanowi postument o owalnych kształtach, u podstawy około 250/150 cm, wysokości około 150 cm zbudowany z polnych kamieni na zaprawie cementowo-wapiennej. Na kamieniu umieszczonym w centralnym miejscu widnieje wykuty napis o treści „O Maryjo matko miłości zachowaj w opiece swojej 1908”, wykonany przez miejscowych majstrów. Na cokole umieszczona jest postać Matki Bożej odlana ze stopu cynowego, wysokości około 90 cm, osłonięta od góry niewielkim daszkiem czterospadowym z blachy o wymiarach 60/60 cm, wspartym na czterech metalowych rurkach (pierwotnie prętach kowalskiej roboty). Figura Madonny pomalowana jest farbą o kolorach maryjnych białym i niebieskim.

Otoczenie uzupełnia stary młyn, należący obecnie do prywatnych właścicieli i przebudowany dwór z zachowanymi łukami pomieszczeń piwnicznych pamiętających czasy pruskie zajęty pod potrzeby Domu Pomocy Społecznej.

Należy dołożyć starań aby przetrwała pamięć o naszych zancnych przodkach, aby odzyskały dawny blask tak nieliczne dzieła ich rąk.

JAN SZYMANIK

Dwór w Brańszczyku, okres międzywojenny

ZDJĘCIE MIESIĄCA

W 76. rocznicę zbrodni hitlerowskiej w hołdzie pomordowanym 25 grudnia 1943 roku mieszkańcom gajówki odbyły się uroczystości przy grobie Bohaterów Leśnej Placówki AK „Mrowisko” koło Udrzynka.

Świąteczny zegarek

Wśród, 18 grudnia dla wszystkich przedszkolaków z gminy w sali OSP odbył się spektakl pod tytułem „Świąteczny zegarek” w wykonaniu aktorów warszawskiej Sceny Elfów. Przedstawienie opowiadało o tym, że w trakcie oczekiwania

na Mikołaja zepsuł się zegarek, co utrudniało jego przybycie. W tym czasie miało miejsce wiele przygód i nieoczekiwanych wydarzeń, a aktorzy zaangażowali w akcję przedstawienia również widownię. Spektakl obejrzało ok. 130 dzieci.

4 » gminy, który składał się z kilku urzędników: pisarza gminnego, jego pomocników (zwykle dwóch) oraz woźnego. Cały ciężar pracy biurowej w gminie ponosił właśnie pisarz gminny (później był nim sekretarz gminy). Pisarz musiał mieć odpowiednie wykształcenie – wówczas średnie. Miał też największe uposażenie, najczęściej było ono trzykrotnie większe od zarobków wójta. W okresie II Rzeczypospolitej przenoszono pisarzy gminnych z jednego urzędu do innego urzędu. Preferowano osoby z zewnątrz gminy. Pisarz najczęściej mieszkał w urzędzie gminy i na jej koszt. Woźny spełniał funkcje pomocnicze, m.in. pilnował więźniów w areszcie gminnym, rozpalał w piecach, roznosił dokumenty, korespondencję do starostwa.

Wieś była reprezentowana przez sołtysa, który zbierał podatki, przekazywał ogłoszenia gminne i powiatowe. Raz w tygodniu uczestniczył w gminnej odprawie sołtysów, podczas której omawiano ważne sprawy gminy. Sołtys organizował tzw. warty nocne w celu ochrony przed złodziejami i pożarami. Kontrolował też wykonanie szarwarków, czyli nieodpłatnych prac na rzecz gminy, do których świadczenia byli zobowiązani gospodarze w zależności od wielkości posiadanych

gruntów. W ramach szarwarków budowano i remontowano drogi.

Idea samorządu terytorialnego znalazła swój wyraz w Konstytucji z 17 marca 1921 roku (Dz. U. Nr 44, poz. 267 z późn. zm.) w art. 3: Rzeczpospolita opierając swój ustrój na zasadzie szerokiego samorządu terytorialnego, przekazuje przedstawicielom tego samorządu właściwy zakres ustawodawstwa, zwłaszcza z dziedziny administracji, kultury i gospodarstwa, który zostanie bliżej określony ustawami państwowymi. Oznaczało to, że Konstytucja marcowa ustanowiła samorząd jako podstawową formę organizacji wewnętrznego funkcjonowania państwa.

Likwidowanie pozostałości ustroju państw zaborczych i ujednolicanie administracji terytorialnej trwało do końca lat dwudziestych XX wieku. W skali całego kraju uregulowało ten proces Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. Nr 11, poz. 86) oraz ustawa z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego, czyli tzw. ustawa scaleniowa. Na jej podstawie organami stanowiącymi w samorządzie były odpowiednio: rada gminna – na wsi, rada miejska – w miastach lub rada powiatowa,

natomiast organami wykonawczymi były: zarząd gminy na czele z wójtem, zarząd miejski na czele z burmistrzem lub prezydentem, wydział powiatowy na czele ze starostą. Kadencja ich została ustalona na 5 lat.

Również konstytucja z 1935 roku, zwana „kwietniową” w art. 4 ust. 3 stanowiła: Państwo powoła samorząd terytorialny i gospodarczy do udziału w wykonywaniu zadań życia zbiorowego. Samorządy miały prawo, w zakresie ustalonym ustawą, wydawać akty prawa miejscowego, pod warunkiem ich zatwierdzenia przez odpowiednią władzę nadzorczą – rząd przez organa samorządu wyższego stopnia.

Z KRONIKI GMINY BRAŃSZCZYK ...

W 1864 roku na terenie współczesnej Gminy Brańszczyk powstały gminy: Brańszczyk i Poręba. W Słowniku Geograficznym Królestwa Polskiego z 1880 roku występuje opis gminy Brańszczyk: Brańszczyk, wieś i folwark, nad Bugiem, z prawego brzegu, powiat ostrowski, gmina i parafia t.n. leży o 3 wiorsty na północny wschód od Kamieńczyka, o 10 wiorst od Wyszkowa, o 28 wiorst od Ostrowa. [...] Gmina Brańszczyk należy do sądu gminnego okręgu I w Dybkach, stacja pocztowa Wyszków.

W gminie znajdują się gorzelnia, browar, kopalnia wapna, cegielnia, tartak, młyn wodny i 3 wiatraki w dobrach Brańszczyk, które zajmują większą połowę gminy. Szkółek 2: wiejska i parafialna. Ludność ogółem 5547 w tej liczbie mężczyzn 2751, kobiet 2 796 (izraelskich mężczyzn 103, kobiet 116). [...] W skład gminy wchodzi: Białebloto, Brańszczyk, Budakierz, Dębica, Jaszczuły, Knórowiec, Komisarówka, Lipa, Nowawieś, Natalin, Przyjmy, Smolarnia, Tuchlin, Trzcianka i Turzyn. Parafia Brańszczyk dekanatu ostrowskiego 3648 dusz liczy.2 Siedzibą władz gminnych początkowo był Knurowiec, a następnie Brańszczyk.

Gmina Brańszczyk należała do powiatu pułtuskiego, a w wyniku reformy administracyjnej z 1867 roku z guberni płockiej wydzielono gubernię łomżyńską i nowy powiat ostrowski. Do nich odtąd należały Gminy Brańszczyk i Poręba.

Z informacji administracji guberni łomżyńskiej wynika, że funkcję wójta Gminy Brańszczyk pełnił wówczas Franciszek Kowalski, a następnie były pisarz gminny – Józef Narowski. Kolejni sekretarze (pisarze gminni) to: Piotr Dąbkowski, Zygmunt Kamiński, Aleksander Grygiel.

W 1864 r. utworzono gminę Nagoszewo, wkrótce nazwaną

– Poręba z siedzibą w Nagoszewie. W skład gminy wchodziły miejscowości: Bojany, Cenk, Choboty, Dudowizna, Dudy, Dybki, Grabownica, Kaćpury, Przyjmy, Puzdrowizna, Rakarz, Stog-Sagaje, Turka i Wiśniewo.3 Według danych z 1886 roku gmina liczyła 5375 mieszkańców. Były dwie szkoły i siedem smolarni. Przez wiele lat funkcję wójta Gminy Poręba pełnił Wincenty Malewski, następnie krótko Wojciech Hieronimek i kolejno Franciszek Kamiński. Sekretarzem (pisarzem gminnym) byli wówczas kolejno: Ambroży Kulesza, Marcin Zakrzewski.

Podczas I wojny światowej (1914-1918) już latem 1915 roku w rejonie wyszkowskim toczyły się zacięte walki niemiecko-rosyjskie. Wojska rosyjskie wycofując się na wschód paliły całe wsie. 8 sierpnia 1915 r. Niemcy wkroczyli do Wyszkowa i prawdopodobnie w tymże czasie zajęli także Gminę Brańszczyk. Okupacja niemiecka trwała do jesieni 1918 roku.

Ciąg dalszy nastąpi

✦ ELŻBIETA PAZIEWSKA

Zajęcia w Gminnym Domu Kultury w Brańszczyku

Taniec

WTOREK

Brańszczyk: I grupa, godz. 16.15-17.00; II grupa, godz. 17.00-18.00; Poręba: I grupa, godz. 15.45-16.30

Fitness

WTOREK

I grupa Brańszczyk, godz. 18.00-19.00

Sztuki walki:
karate kyokushin
z elementami
samoobrony

SOBOTA

Brańszczyk: (grupa rodzic + dziecko), godz. 16.00-17.00; (grupa dzieci i młodzież), godz. 17.00-18.00;

Plastyka

PIĄTEK

I grupa (9-11 lat), godz. 13.00-14.15; II grupa (7-8 lat), godz. 14.15-15.15; III grupa (bez limitu wieku) godz. 15.20-16.20;

Język angielski

PONIEDZIAŁEK

Poręba: grupa (11 lat), godz. 16.30-17.30; grupa (13-14 lat), godz. 17.30-18.30;

ŚRODA

Poręba: (9 lat), godz. 12.40-13.40; (5-6 lat), godz. 13.45-14.30; (8 lat), godz. 14.45-15.45; (10 lat), godz. 16.00-17.00; (9 lat), godz. 17.10-18.10;

SOBOTA

Brańszczyk: (klasa VIII), godz. 8.00-9.00; (grupa I młodsza), godz. 9.05-9.50; (grupa II młodsza), godz. 9.55-10.40; (grupa III starsza), godz. 10.45-11.45; (grupa IV starsza), godz. 11.50-12.50;

Pianino (zajęcia
indywidualne)

PIĄTEK

Brańszczyk: godz. 14.00-19.00

Śpiew (zajęcia
indywidualne
i grupowe)

PONIEDZIAŁEK

Brańszczyk: godz. 15.00- 16.00

WTOREK

Brańszczyk: godz. 15.00- 16.00

PIĄTEK

Brańszczyk i Poręba: od 17.01.2020 (nauczyciele UMFC)

Gitara (zajęcia
indywidualne)

ŚRODA

Brańszczyk 16.30-19.30

Orkiestra

„Darmanista” zajęcia
indywidualne; próby
zespołu ustalone
w cyklu miesięcznym
z prowadzącym

PONIEDZIAŁEK

Brańszczyk: zajęcia indywidualne i grupowe: dzieci, dorośli
godz. 15.00-20.00

ŚRODA

Brańszczyk: zajęcia indywidualne i grupowe: dzieci, dorośli
godz. 15.00-20.00

NIEDZIELA

Brańszczyk: zajęcia indywidualne i grupowe dla młodzieży
godz. 10.00-14.00

Koło Seniora 50+,
spotkania przy
herbatce

CZWARTEK

Brańszczyk godz. 17.00-19.00

Dodatkowe
informacje można
uzyskać pod nr
tel. 29 679 40 45 lub
osobiście w GDK

**XX GMINNY
KONKURS KOLED
I PASTORAŁEK**

15 stycznia 2020, godz. 10.00

Gminny Dom Kultury, ul. Jana Pawła II 43, Brańszczyk

Zgłoszenia do dnia 13 stycznia 2020 r.

Szczegóły na stronie www.branszczyk.pl

ZAPRASZAMY!

GMINA BRAŃSZCZYK

**Zapraszamy
do zwiedzania
Skansenu**

tel: 510 137 912

**SKANSEN
BRAŃSZCZYK
AD-2018**

